

FRANSUZ TILINI O'QITISHDA INNOVATSION YONDASHUVLARNING
AMALIY AHAMIYATI VA SAMARADORLIGI

O'roqboyeva Rayhona

Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti 4-bosqich talabasi

rayhonaoroqboyeva2@gmail.com

+998930632119

Ilmiy rahbar: Stepanyan Albina Anatolyevna

Samarqand Davlat Chet Tillari Instituti katta o'qituvchisi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada fransuz tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlarning amaliy qo'llanilishi, ularning o'quvchilarning til o'zlashtirish jarayoniga ta'siri hamda samarali foydalanish yo'llari tahlil qilinadi. Maqolada innovatsion metodlarning dars jarayonini faollashtirish, o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini rivojlantirish, mustaqil fikrlash va hamkorlik ko'nikmalarini shakllantirishdagi o'rni yoritiladi. Shuningdek, innovatsion metodlarning samaradorligi ularni maqsadga muvofiq, tizimli va metodik jihatdan asoslangan holda qo'llashga bog'liqligi ilmiy asosda ko'rsatib beriladi.*

Keywords: *French language, innovative method, communicative competence, interactive learning, modern lesson, motivation, independent learning, methodological approach.*

Аннотация: *В данной статье анализируется практическое применение инновационных подходов в преподавании французского языка, их влияние на процесс усвоения языка учащимися, а также пути эффективного использования. В статье освещается роль инновационных методов в активизации учебного процесса, развитии коммуникативной компетенции учащихся, формировании навыков самостоятельного мышления и сотрудничества. Кроме того, на научной основе показывается, что эффективность инновационных методов зависит от их целесообразного, системного и методически обоснованного применения.*

Kalit so'zlar: *fransuz tili, innovatsion metod, kommunikativ kompetensiya, interfaol ta'lim, zamonaviy dars, motivatsiya, mustaqil o'rganish, metodik yondashuv.*

Annotation: *This article analyzes the practical application of innovative approaches in teaching French, their influence on students' language acquisition process, and ways of using them effectively. The article highlights the role of innovative methods in activating the learning process, developing students' communicative competence, and forming independent thinking and collaboration skills. In addition, it is scientifically demonstrated methods depends on their purposeful, systematic, and methodologically grounded implementation.*

Ключевые слова: *французский язык, инновационный метод, коммуникативная компетенция, интерактивное обучение, современный урок, мотивация, самостоятельное обучение, методический подход.*

Kirish

Bugungi kunda chet tillarini o'qitish jarayoni an'anaviy ta'lim usullaridan farqli ravishda o'quvchini faol ishtirokchi sifatida shakllantirishga yo'naltirilmoqda. Ayniqsa, fransuz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish til o'rganish jarayonini yanada samarali, qiziqarli va kommunikativ mazmunga ega bo'lishini ta'minlaydi. Chunki tilni o'rganish faqat grammatik qoidalarni bilish yoki so'zlarni yodlash bilan cheklanmaydi. Til, avvalo, muloqot vositasi bo'lgani uchun uni o'rgatishda o'quvchini real nutqiy vaziyatlarga tayyorlash muhim ahamiyat kasb etadi.

Innovatsion yondashuvlar fransuz tili darslarida o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish, nutqiy erkinligini shakllantirish va tilni amalda qo'llashga o'rgatish imkonini beradi. Bunday metodlar darsni bir tomonlama bilim berish jarayonidan hamkorlikka asoslangan faol ta'lim jarayoniga aylantiradi. Natijada o'qituvchi faqat bilim beruvchi shaxs emas, balki o'quv faoliyatini tashkil etuvchi, yo'naltiruvchi va muvofiqlashtiruvchi pedagog sifatida namoyon bo'ladi.

Fransuz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish dars jarayonini mazmunan boyitadi va uni o'quvchi ehtiyojlariga yaqinlashtiradi. Amaliy tajribalar shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlar alohida yoki tasodifiy faoliyat sifatida emas, balki darsning umumiy tuzilmasiga singdirilgan holda qo'llanganda yuqori natija beradi. Ya'ni darsning kirish, asosiy va yakuniy bosqichlarida tanlangan metodlar bir-biri bilan uzviy bog'langan bo'lishi kerak. Masalan, darsning motivatsiya bosqichida o'quvchilarning mavzuga qiziqishini uyg'otuvchi savollar, rasmlar, qisqa video yoki muammoli vaziyatlardan foydalanish mumkin. Asosiy bosqichda esa juftlikda ishlash, guruhli topshiriqlar, rolli o'yinlar, vazifaga yo'naltirilgan mashqlar va muhokama metodlari qo'llanadi. Yakuniy bosqichda refleksiya, o'z-o'zini baholash yoki qisqa xulosa topshiriqlari orqali o'quvchilar o'z faoliyatini tahlil qiladi.

Innovatsion metodlarning muhim jihati shundaki, ular o'quvchini tayyor bilimni qabul qiluvchi emas, balki bilimni izlovchi, tahlil qiluvchi va amalda qo'llovchi shaxsga aylantiradi. Fransuz tili darslarida bu ayniqsa muhim, chunki til faqat faol qo'llanilganda o'zlashtiriladi. Masalan, "Présentez votre opinion", "Travaillez en groupe et trouvez une solution", "Jouez le dialogue dans une situation réelle" kabi topshiriqlar o'quvchilarni muloqotga undaydi va ularning nutqiy faolligini oshiradi.

Vazifaga yo'naltirilgan yondashuv fransuz tilini o'qitishda samarali metodlardan biri hisoblanadi. Bu metodda o'quvchilar aniq maqsadga ega bo'lgan topshiriqni bajaradi va bu jarayonda til vositalaridan foydalanadi. Masalan, "Parijga sayohat rejasini tuzish", "Fransuz tilida reklama matni yaratish", "Restoranda buyurtma berish holatini sahnalashtirish" kabi topshiriqlar o'quvchilarda tilni real vaziyatda ishlatish ko'nikmasini rivojlantiradi. Bunda grammatika ham, leksika ham alohida emas, balki amaliy faoliyat ichida o'zlashtiriladi.

Guruhli ishlash ham innovatsion metodlarning muhim ko'rinishlaridan biridir. Bu metod o'quvchilar o'rtasida hamkorlik, fikr almashish va o'zaro o'rganish jarayonini kuchaytiradi. Guruhli faoliyatda o'quvchilar bir-birining fikrini tinglaydi, xatolarini tuzatadi, muammoni

birgalikda hal qiladi va umumiy natijaga erishadi. Bu esa ularning nafaqat til ko'nikmalarini, balki ijtimoiy kompetensiyasini ham rivojlantiradi.

Innovatsion yondashuvlarning eng muhim ta'siri o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasida namoyon bo'ladi. An'anaviy ta'limda o'quvchilar ko'pincha grammatik qoidalarni yodlash va yozma mashqlar bajarish bilan cheklanib qoladi. Innovatsion metodlar asosida tashkil etilgan darslarda esa til real muloqot vositasiga aylanadi. O'quvchi savol beradi, javob qaytaradi, fikr bildiradi, bahslashadi, suhbatni davom ettiradi va o'z nuqtai nazarini asoslaydi.

Bunday jarayonda o'quvchi tilni faqat nazariy jihatdan emas, balki amaliy jihatdan ham o'zlashtiradi. U fransuz tilida gapirishda grammatik jihatdan to'g'ri tuzilma tanlashga, so'zlarni vaziyatga mos ishlatishga, suhbatdoshini tushunishga va muloqotni davom ettirishga harakat qiladi. Shu sababli innovatsion metodlar o'quvchilarning og'zaki nutqini rivojlantirishda samarali vosita hisoblanadi.

Innovatsion metodlar o'quvchilarning nutqiy erkinligini ham oshiradi. Chet tilini o'rganishda ko'plab o'quvchilar xato qilishdan qo'rqadi. Bu holat ularning darsdagi faolligini pasaytiradi. Interfaol metodlar, ayniqsa juftlikda va kichik guruhlarda ishlash, o'quvchilarga xavfsiz va qo'llab-quvvatlovchi muhit yaratadi. Bunday muhitda o'quvchi o'z fikrini erkinroq bildiradi, xato qilishdan kamroq cho'chidi va asta-sekin nutqiy ishonchga ega bo'ladi.

Shuningdek, innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning motivatsiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Dars jarayoni qiziqarli, interfaol va natijaga yo'naltirilgan bo'lsa, o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan ichki ehtiyoji kuchayadi. Ular oddiy mashqlarni bajarish bilan cheklanmay, muammoli vaziyatlarni hal qiladi, ijodiy topshiriqlar bajaradi va o'z natijasini ko'rishga intiladi. Motivatsiyaning oshishi esa mustaqil o'rganish jarayonini ham kuchaytiradi.

Innovatsion metodlar o'quvchilarning kognitiv rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Ular tahlil qilish, solishtirish, umumlashtirish, xulosa chiqarish va muammo yechish kabi fikrlash operatsiyalarini faollashtiradi. Masalan, fransuz tilida berilgan matnni tahlil qilish, voqea bo'yicha fikr bildirish yoki muammoli vaziyatga yechim topish topshiriqlari o'quvchilarning tanqidiy va mantiqiy fikrlashini rivojlantiradi.

Bundan tashqari, innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning ijtimoiy ko'nikmalarini shakllantiradi. Guruhli muhokama, loyiha ishi va rolli o'yinlar jarayonida o'quvchilar boshqalarni tinglash, fikrini hurmat qilish, o'z nuqtai nazarini asoslash va kelishuvga erishishni o'rganadi. Bu ko'nikmalar nafaqat fransuz tili darsida, balki umumiy hayotiy faoliyatda ham muhim hisoblanadi.

Fransuz tilini o'qitishda innovatsion metodlarning samaradorligi bir qator muhim omillarga bog'liq. Birinchi omil — metodlarning dars maqsadiga mosligidir. Har qanday innovatsion metod aniq didaktik vazifaga xizmat qilishi kerak. Agar metod faqat darsni "qiziqarli" qilish uchun ishlatilsa-yu, lekin o'quv maqsadiga xizmat qilmasa, uning samarasi past bo'ladi.

Ikkinchi omil o'quvchilarning tayyorgarlik darajasini hisobga olishdir. Juda murakkab topshiriqlar o'quvchilarda qo'rquv va passivlikni yuzaga keltirishi mumkin. Juda oson topshiriqlar esa ularning rivojlanishini cheklaydi. Shuning uchun o'qituvchi topshiriqlarni o'quvchilarning bilim darajasi, yoshi, qiziqishi va ehtiyojlariga moslashtirishi lozim.

Uchinchi omil o'qituvchining metodik mahoratidir. Innovatsion metodlarni qo'llash o'qituvchidan puxta tayyorgarlikni talab qiladi. O'qituvchi dars maqsadini aniq belgilashi, faoliyatni rejalashtirishi, vaqtni to'g'ri taqsimlashi, o'quvchilarni yo'naltirishi va yakunda natijani tahlil qilishi kerak. Demak, innovatsion metodlarning samarasi ko'p jihatdan pedagogning kasbiy kompetensiyasiga bog'liq.

To'rtinchi omil ijobiy psixologik muhitdir. O'quvchilar o'z fikrini erkin bildira oladigan, xato qilishdan qo'rqmaydigan va qo'llab-quvvatlanadigan muhitda faolroq ishtirok etadi. Ayniqsa, chet tili darslarida bunday muhit juda muhim, chunki nutqiy faoliyat ishonch va erkinlikni talab qiladi.

Beshinchi omil refleksiya va baholash jarayonidir. Har bir interfaol yoki innovatsion faoliyatdan keyin o'quvchilar o'z ishini tahlil qilishi, xatolarini aniqlashi va keyingi faoliyat uchun xulosa chiqarishi kerak. Baholash faqat yakuniy natijani emas, balki o'quvchining jarayondagi ishtiroki, harakati va rivojlanishini ham qamrab olishi lozim.

Fransuz tilini o'qitishda innovatsion metodlarni yanada samarali qo'llash uchun birinchi navbatda ularni darsning barcha bosqichlariga tizimli ravishda integratsiya qilish zarur. Innovatsion metodlar epizodik yoki tasodifiy tarzda qo'llansa, ularning natijasi qisqa muddatli bo'lib qoladi. Aksincha, ular darsning kirish, asosiy faoliyat va yakuniy bosqichlarida izchil qo'llansa, o'quvchilar faoliyati barqaror rivojlanadi.

Ikkinchidan, differensial yondashuvdan foydalanish muhim. Har bir o'quvchining til bilish darajasi, qiziqishi va o'rganish tezligi har xil bo'ladi. Shu sababli topshiriqlar turli murakkablik darajasida ishlab chiqilishi kerak. Kuchli o'quvchilarga ijodiy va tahliliy vazifalar, sustroq o'quvchilarga esa yordamchi iboralar, namunalar va bosqichma-bosqich topshiriqlar berilishi maqsadga muvofiq.

Uchinchidan, zamonaviy texnologiyalarni metodik maqsad bilan uyg'unlashtirish kerak. Multimedia vositalari, onlayn platformalar, audio va video materiallar darsni yanada qiziqarli qiladi. Biroq texnologiya darsning maqsadiga xizmat qilishi zarur. Masalan, video shunchaki tomosha qilish uchun emas, balki muhokama, tahlil yoki og'zaki nutq faoliyatiga asos bo'lishi kerak.

To'rtinchidan, o'qituvchilarning metodik kompetensiyasini doimiy rivojlantirish zarur. Innovatsion metodlarni samarali qo'llash uchun pedagog yangi yondashuvlarni o'rganishi, ularni amaliyotda sinab ko'rishi va o'z tajribasini tahlil qilib borishi kerak. Bu esa dars sifatining oshishiga xizmat qiladi.

Beshinchidan, an'anaviy va innovatsion metodlar o'rtasida muvozanat saqlanishi kerak. Innovatsion yondashuvlar an'anaviy metodlarni butunlay inkor etmaydi. Ba'zi hollarda grammatik tushuntirish, yozma mashq yoki nazariy izoh ham zarur bo'ladi. Muhimi, har bir metod o'z o'rnida va maqsadga muvofiq qo'llanishidir.

Xulosa

Umumlashtirib aytganda, fransuz tilini o'qitishda innovatsion yondashuvlar ta'lim jarayonining sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega. Ular o'quvchilarni faol, mustaqil, ijodiy va kommunikativ shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi. Innovatsion metodlar orqali dars jarayoni jonlanadi, o'quvchilar nutqiy faoliyatga jalb qilinadi va tilni real vaziyatlarda qo'llash ko'nikmasi rivojlanadi.

Mazkur tahlil shuni ko'rsatadiki, innovatsion metodlarning samaradorligi ularning shunchaki qo'llanilishida emas, balki metodik jihatdan asoslangan, maqsadga yo'naltirilgan va tizimli tashkil etilishidadir. O'qituvchi metodlarni dars maqsadi, o'quvchilarning darajasi va ta'lim sharoitiga mos tanlasa, fransuz tili darslari samarali, mazmunli va kommunikativ yo'naltirilgan bo'ladi.

Natijada innovatsion yondashuvlar o'quvchilarning kommunikativ kompetensiyasini, motivatsiyasini, mustaqil fikrlashini, ijtimoiy faolligini va o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini shakllantiradi. Shu bois fransuz tilini o'qitishda innovatsion metodlardan foydalanish zamonaviy ta'limning muhim talablaridan biri sifatida qaralishi lozim.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Jalolov J. Chet til o'qitish metodikasi. – Toshkent: O'qituvchi, 2012.
2. Hoshimov O'., Yoqubov I. Ingliz tili o'qitish metodikasi. – Toshkent: Sharq, 2003.
3. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: Iqtisod-moliya, 2011.
4. Azizxo'jayeva N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent, 2006.
5. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
6. Dörnyei Z. Motivational Strategies in the Language Classroom. – Cambridge: Cambridge University Press, 2001.
7. Richards J. C., Rodgers T. S. Approaches and Methods in Language Teaching. – Cambridge: Cambridge University Press, 2014.